

Przestrzeń – literatura – doświadczenie

Z inspiracji geopoetyki

NR 3468

Przestrzeń – literatura – doświadczenie

Z inspiracji geopoetyki

pod redakcją

Tomasza Gęsiny i Zbigniewa Kadłubka

Redaktor serii: Komparatystyka Literacka i Kulturowa
Tadeusz Sławek

Recenzent
Elżbieta Konończuk

Spis treści

WPROWADZENIE

Elżbieta Rybicka Geopoetyka: konstelacja i światowanie	9
---	---

GEOPOEZJA

Kazimierz Brakoniecki Do kosmopoety Kennetha White'a	15
---	----

W STRONĘ TEORII

Karolina Pospizil Geolit, czyli po co nam geografia? Krótki i subiektywny przegląd literaturoznawczych „geo-narzędzi”	19
---	----

Kalina Jaglarz Taniec pszczół. Wiersz Józefa Ruffera. (Esej geopoetycki)	35
---	----

OD STRONY MIASTA

Ekaterina Nikitina „Wakuole” współczesnej megapolis. Nowa utopia	53
---	----

Agnieszka Bednarek Dworzec – wykolejony dom. Próba oikologii z domieszką hetero- topologii	68
--	----

Ilona Chylińska „Miasto żywe” i „miasto z przewodników”	85
W ŚRODKU ŚWIATA – INSPIRACJE	
Angelika Winkler Świecie nasz. Terapeutyczne zadanie geopoetyki	97
Teresa Rączka-Jeziorska Romantyczne mapowanie przestrzeni ogrodu według Polskiego Inflantczyka Michała Jana Borchy z Warklan (1753–1810)	110
MIĘDZY REGIONAMI	
Tomasz Gęšina Odnajdywanie śladów w <i>Miedziance. Historii znikania</i> Filipa Sprin- gera	127
Zbigniew Kadłubek Mazury – Koeppen. Koncepcja geopoetyki jednającej światy	142
Karolina Pospizil Prowincjonalne nostalgije? Słów kilka o regionalizmie (z Górnym Śląskiem w tle)	154
Krzysztof Węgrzynek Wulkan i ludzie. Góra Świętej Anny w tekstach śląskich – od geo- polityki do geopoetyki	173
Adam Regiewicz Częstochowa – miejsce wstydlive. O narracjach powieści krymi- nalnych	190
Indeks nazw osobowych	217
Noty o Autorach	225
Nota bibliograficzna	229

Wprowadzenie

Elżbieta Rybicka
Uniwersytet Jagielloński
w Krakowie

Geopoetyka: konstelacja i światowanie

Ci, którzy ruszają tropami Kennetha White'a, wydeptują nader często ścieżki krzyżujące się z innymi drogami, a trajektorie wyprawy nie tylko się przecinają, ale wielokrotnie układają się współbieżnie. Te drogi i kierunki można umownie nazwać – nomadyzmem intelektualnym, geopoetyką, poetyką otwartego świata, archipelagiem. Warto jednak mieć świadomość, iż pochodzą one z pola energii, które od kilkadziesiąt lat tworzy sam White, synkretycznie łącząc poezję z filozofią i nauką, Zachód ze Wschodem, biografę z twórczością literacką. Ten szczególnie rodzaj integralnego myślenia pozwala mu dostrzec, iż jego własna trajektoria przecina się z innymi: z drogą Nietzschego nawołującego do wierności wobec ziemi, z poszukiwaniami ziemi i kamieni Artura Rimbaud, z Waltem Whitmanem i Henrym Davidem Thoreau, Charlesem Olsonem i Williamem Carlosem Williamsem. Przywołuję te nazwiska nie po to, by wskazać na genealogię szkocko-bretońskiego poety, lecz by uzmysłowić, iż jedną z kluczowych właściwości geopoetyki jest dyspozycja komparatystyczna. Wynika z tego, jak w myśli White'a, niechęć do partykularyzmów, do monadycznego – przeciwnego nomadyzmowi – zasklepiania w jednym miejscu, do ideologicznego lokalizmu. Wynika też skłonność do porównań, i tych o wielkiej skali, jak Wschód – Zachód, i tych mniejszych, które tworzą niekiedy zaskakujące linie połączeń między filozofami różnych czasów oraz przestrzeni (jak Szkot Eriugena i Gilles Deleuze) i poetami różnych

kultur (jak Bashō, którego tropami White wędrował po Japonii, i Rilke).

Dyspozycja komparatystyczna łączy się z dostrzeganiem ruchów i przepływów, zarówno idei, jak i materii, tworzy więc w konsekwencji konstelacje, sieci powiązań. To gest nawiązujący do przednowoczesnego stanu sprzed separacji na poszczególne dziedziny wiedzy, do idei Alexandra von Humboldta, którego White nazywa przodkiem geopoetyki. Dla niemieckiego badacza nauka, filozofia i poezja nie były jeszcze odseparowane od siebie, a tę myśl Humboldta, co warto przypomnieć, podjął u nas Wincenty Pol, i jako poeta, i jako geograf. White nazywa to prosto – nomadyzmem intelektualnym, przekraczającym spetryfikowane granice klasyfikacji myślenia, by stworzyć nową, wewnętrzną zróżnicowaną koherencję, działającą na zasadzie archipelagu. Niemniej jednak odnosi się nie tylko do sfery teoretycznej, szkocko-bretoński poeta zawsze bowiem podkreśla, iż ruch myśli nierozzerwalnie wiąże się z praktyką podróży, a transgresja intelektualna trwale ugruntowana jest w przekraczaniu granic geograficznych. Co więcej, podróżują nie tylko ludzie, White wpatrując się w krajobraz, dostrzega ślady ruchów geologicznych, wędrujące skały polodowcowe, pływy i prądy oceanów, migracyjne szlaki ptaków. Poetyka zawsze więc bierze swój początek ze sfery „geo”, z ziemskich ruchów, a w przypadku poety – z jego wyobraźni czy świadomości geograficznej ukształtowanej przynajmniej w dzieciństwie przez fiordy, cyple, archipelagi Szkocji (potem, jak wiadomo, tych krajobrazów było więcej).

I jeszcze jeden trop White'owski. Kolejną bowiem trajektorię wyznacza wykroczenie poza antropocentryzm kultury okcydentalnej. Jakkolwiek sam poeta wskazuje na różnice pomiędzy geopoetyką a ruchami ekologicznymi, to warto jednak pamiętać, iż podstawową stawką w jego projekcie jest Ziemia, a dokładniej odnowienie stosunku do Ziemi, wyjście poza perspektywę rozporządzalności znamiennej dla cywilizacji europejskiej, która uczyniła z ujarzmiania i eksploatacji środowiska naturalnego swój główny cel. White jest zawziętym krytykiem kultury Zachodu, którą postrzega przede wszystkim jako supermarket, dlatego jego projekt

geopoetyki ma być, jak sam powiada, „antidotum na szkodzenie światu”. Reparacyjny i ekologiczny rys geopoetyki to ustanawianie relacji ze środowiskiem. Brzmi ogólnikowo, ale w poezji rozbłyскуje konkretem: berniklą białolicą i zatoką Liannon.

O wędrówce śladami White’a nie warto chyba mówić z punktu widzenia wpływów czy bezpośrednich inspiracji. Więcej wyjaśniającą strategią wydaje się bowiem spojrzenie na nie jako na wspólne tropy czy współbieżne trajektorie. Tak jest w przypadku Kazimierza Brakonieckiego, który najsilniej bodaj wpłynął na recepcję jego twórczości w Polsce, przekładając, wydając dzieła czy wreszcie rozwijając sieć współpracy pomiędzy Bretanią a regionem warmińsko-mazurskim. Powstałe z jego inicjatywy Centrum Polsko-Francuskie Côtes d’Armor – Warmia i Mazury jest ważnym ośrodkiem współdziałania międzyregionalnego, idei „nomadyzowania” kultur, odległych, różnych, choć naznaczonych rysem Północy. Sam Brakoniecki nie mówi jednak o bezpośrednich wpływach White’a, chodzi tu bowiem raczej o wspólne kierunki poszukiwań. Dlatego też geopoetyka stała się dla niego projektem współbrzmiającym z ideą otwartego regionalizmu rozwijaną od początku lat dziewięćdziesiątych przez Wspólnotę Kulturową „Borussia”. Głównym jej zadaniem było wyjście poza partykularyzm jednej tylko kultury narodowej i – miast tego – tworzenie sieci powiązań z przeszłością regionu oraz innymi obszarami. Na marginesie można dodać, iż choć dzisiejsze zainteresowanie kulturą i historią środkowoeuropejską kojarzy się głównie ze strategią wydawniczą Czarnego, to warto pamiętać, że w latach dziewięćdziesiątych realizowały je przede wszystkim „Borussia”, i w ramach czasopisma, i w ramach działalności przekładowej czy wydawniczej, oraz Ośrodek „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów” w Sejnach.

Tym jednak, co zdaje się najmocniej łączyć Brakonieckiego i White’a jest światowanie. Dla poety szkocko-bretońskiego to poetyka otwartego świata, w którym każde miejsce jest miejscem otwartym. Dla poety warmińsko-mazurskiego rdzeniem światowania i światologii jest pochodzące z warmińskiej gwary słowo „światować”, oznaczające tyle co żyć. Dla Brakonieckiego „świa-

owanie” bliskie jest metafizyce konkretnego egzystencjalnego, wychwyceniu na realność miejsca. Zmierza ono do otwarcia na świat, w którym zanika podział na to, co zewnętrzne, i to, co wewnętrzne. Więcej jednak w jego twórczości – co zresztą nie powinno zaskakiwać – historii i pamięci, świat warmińsko-mazurski naznaczony jest bowiem przeszłością nie tylko geologiczną, ale jak najbardziej polityczną. Brakoniecki zmierza również, podobnie jak White, do przeformułowania projektu antropologicznego. Znaczący to, że nie jest jedynie piewą lokalności, ale z jego poezji i prozy wyłania się szczególnie rodzaj wspólnoty z materią, światem roślin, kamieni, cmentarzy. Konkretny metafizyczny to nie tyle idea, ile biografia rzeczy, okolic, rodzin, drzew, konkretnych, usytuowanych, zawsze pozwalających wniknąć w wymiar ponadjednostkowy. Z tego powodu w twórczości Brakonieckiego kluczową rolę odgrywają żywoty, ten tradycyjny gatunek biograficzny został jednak przez niego przeniesiony i rozszerzony na realności innego rzędu: pozaludzkie.

Innym tropem, a w zasadzie własną *tropą* podąża Mariusz Wilk. To trajektoria przede wszystkim nomadologiczna, włączająca, w której sama Droga jest celem. Zapewne dlatego Wilk ruszył już dosłownie śladami White’a po Labradorze. Obu pisarzy łączy też idea „wędrującego domostwa”, dom nad Oniego jest takim właśnie otwartym, mobilnym miejscem, Drogą, jak sam powiada. Wspólne jest im też wyjście poza geopolitykę i narodowe ramy postrzegania terytoriów, by dostrzec w krajobrazie szczególnie rodzaj mistycznej epifanii, doświadczenie Pustki.

Wszystkich pisarzy łączy egzystencjalny i geopoetycki postulat – trzeba zmieszać się ze światem, by wyjść poza siebie i stworzyć pisanie-wędrowanie czy wiersz-świat.

Indeks nazw osobowych

- A**
Adamczewska Hanna 213
Aftanazy Roman 120
Allen Woody 87, 88, 93
Andruchowycz Jurij 88
Anioł Michał 86
Apostolios 144
Arsenius 144
Arystomachus 37
Arystoteles 60
Augé Marc 69, 71, 84, 200
Austen Jane 22, 23
- B**
Bachelard Gaston 28, 32
Bachórz Józef 122
Bachtin Michał 28, 149
Bahlcke Joachim 175
Baka Józef 44
Baran Bogdan 75, 98, 152
Bartholomew John George 21
Bashō Matsuo 10
Bataille Georges 47–49
Bąk Michał 88
Beardsworth Richard 59
Beb Conradino 101
Bebnik Grzegorz 183
Beck Ulrich 188
Bednarek Agnieszka 68
Bell Currer 112
Bethusy-Huc von Valeska 179, 186
- Bieniasz Stanisław 182
Birkenmajer Józef 46
Bloom Leopold 24
Błasiak Anna 21, 123
Błoński Jan 88
Boberski Wojciech 118
Bobrowicz Jan Nepomucen 111
Bogalecki Piotr 188
Bohuszewiczówna Zofia 37
Bolczyk Kamil 179
Bonaparte Napoleon 86
Bonczyk Norbert 177, 179
Borbals Ádólf 111
Borch Jan Jędrzej 110
Borch Ludwika 110
Borch Michał Jan 110, 111, 114, 117–123
Borg Eliza 142
Bradbury Malcolm 21, 123
Brakoniecki Kazimierz 11, 12, 15, 25, 57, 91, 97, 99, 131, 133, 168–170, 182, 189, 193
Breton André 79
Broniewski Władysław 142
Brontë Charlotta 112, 117
Brontë Emily 113, 117
Brown Dan 205
Brown Eleonora 111
Brown George 111

- Brückner Aleksander 37, 44, 50, 76, 175
 Brun Charles 163
 Buczyńska-Garewicz Hanna 90, 145, 146
 Bukowska-Floreńska Irena 160
 Burzyńska Anna 170, 191
 Bylina Leszek 76, 77
 Byron George Gordon 110, 123
- C**
 Caillois Roger 87, 88
 Calvino Italo 24
 Carrol Jonathan 85, 86, 89, 91, 92
 Casey Edward 33
 Celan Paul 43, 46
 Celiński Piotr 101
 Chachulski Tomasz 115, 118
 Chandler Raymon 210
 Chmielewski Adam 145
 Chojnowski Zbigniew 159, 167, 170
 Chomsky Noam 100
 Chrobak Agnieszka 131
 Chromý Pavel 155, 156
 Chudziński Edward 160, 161, 163
 Chwedeńczuk Bohdan 152
 Chylińska Ilona 85
 Chymkowski Roman 69, 200
 Cichocki Marek Aleksander 188
 Cieński Marcin 119
 Ciepłińska Halina 97
 Cihelková Eva 160
 Collins George 59
 Czarnacka Agata 98, 174
 Czarnecki Jarosław 73
 Czermińska Małgorzata 26, 27, 212
- D**
 Daiches David 21
 Dainotto Roberto Maria 167, 168
 Damrosz Jerzy 155, 156
 Damrot Konstanty 180
 Darski Wojciech Dariusz 189
 Dąbrowska-Partyka Maria 157–159, 178
 Dąbrowski Mieczysław 26
 Decker Gunnar 142
 Deleuze Gilles 9, 53–55, 57, 58, 60, 62, 66, 138
 Delille Jacques 118
 Derrida Jacques 181
 Diogenian 144
 Dostojewski Fiodor 32
 Dunin-Borkowski Jerzy 111
 Dutka Elżbieta 169
 Dylus Aniela 210
 Dzienisz Magda 73
 Dzierżoń Jan 37
- E**
 Eco Umberto 24
 Eiden Maximilian 175, 176, 184, 185
 Eliade Mircea 204
 Emerson Ralph Waldo 102
 Eriugena Jan Szkot 10
 Esposito Roberto 48, 49
- F**
 Fabre Jean Henri 37
 Faulkner William 32
 Fawcett Carolyn R. 24
 Fischer Josef Ludvik 164
 Fitjar Rune Dahl 155, 158
 Flamingo Elvin 73
 Forsyth Wilhelm 119
 Foucault Michel 69, 70, 212
 Fryderyk Wilhelm III Pruski 178
 Fuller Richard Buckminster 61–67
- G**
 Gadamer Hans-Georg 108, 109
 Garančs Artūrs 111
 Gaschin de Melchior Ferdinand 176
 Gaschin von Adam 178
 Gawrecki Dan 175
 Gazda Grzegorz 116
 Gęsina Tomasz 127, 132
 Gizbert-Studnicki Juliusz 72
 Głowiński Michał 191, 212
 Goedel Peter 147
 Goethe von Johann Wolfgang 114

- Gołęb Mariusz 116, 117
Gomulicki Juliusz Wiktor 127
Gosk Hanna 26
Górny Antoni 188
Górska Maria 37
Grażyński Michał 185
Grechuta Marek 97, 105, 106, 109
Grzęda Ewa 119
Guardini Romano 46–48
Guattari Félix 53–55, 57, 58, 60, 62, 66
Gulbinowicz Henryk 187
- H**
Hammett Dashiell 210
Handke Kwiryna 155–157
Haneke Michel 190
Harasym Sarah 188
Haubold-Stolle Juliane 182
Hayduk Alfons 177
Heidegger Martin 15, 60, 68, 69, 71, 75, 78, 80–84, 97, 98, 107, 149
Herder von Johann Gottfried 114
Heska-Kwaśniewicz Krystyna 185
Hesse Herman 142
Hierowski Zdzisław 165, 177
Hodor Katarzyna 116
Hodrová Daniela 28, 29
Hoersing Otto 185
Hölderlin Friedrich 107, 131
Housková Anna 170
Hrabák Josef 162
Hrbata Zdeněk 170
Huber Franciszek 37
Hudečková Helena 155, 156, 163
Hudzik Jan Paweł 101
Humboldt von Alexander 10, 103, 104
Hurrel Andrew 160
Husserl Edmund 149
Hutnikiewicz Artur 129
- I**
Imiela Emanuel 184
Ingarden Roman 146, 147
Italiano Federico 191
- J**
Jaglarz Kalina 35
Jamroziński Tomasz 193, 200, 209–212
Jan Paweł II 176
Janelis Ilzes Māras 117
Janion Maria 39
Janowicz Tomasz 165
Jarecka Dorota 134
Jarzębski Jerzy 208
Jaskółowa Ewa 162
Jones Norah 202
Joyce James 23
Jünger Ernst 43, 46, 48
Jura Czesław 53
- K**
Kaczmarek Ryszard 175
Kadłubek Wincenty 144
Kadłubek Zbigniew 75, 79, 81–83, 93, 132, 142, 214
Kalinowski Daniel 132
Kaliszewski Wojciech 119
Kałużny Jerzy 169
Kant Immanuel 102, 114
Karaś Dorota 73
Karpińska Grażyna 203
Karpiński Adam 118
Karpiński Franciszek 114, 118
Kasperski Edward 132
Kepler Johannes 44, 45
Kleinwächter Atanazy 179
Klichta Jerzy Andrzej 187
Klukowski Bogdan 90
Kmita Jerzy 192
Koeppen Wolfgang 142, 147–153
Kolbuszewski Jacek 162
Kolbuszewski Stanisław 180
Komenda Petr 170
Komendant Tadeusz 47, 212
Konończuk Elżbieta 23
Konstantynow Dariusz 118
Korfanty Wojciech 185
Kornmeier Uta 20
Korzeniowska Petronela 178, 179

- Kosiński Adam Amilkar 111
 Kosowska Ewa 116, 117, 157, 158
 Koss Feliks 180
 Kossak-Szczucka Zofia 186
 Kossakowska-Jarosz Krystyna 176
 Kostkiewiczowa Teresa 119
 Kotyńska Katarzyna 88
 Kowalczykowa Alina 122
 Kowalewski Jacek 19
 Kowalska Małgorzata 181
 Koyré Alexandre 54–56
 Krasicki Ignacy 114
 Kronenberg Anna 108
 Kropiwnicki Maciej 188
 Krzanowska Halina 53
 Krzysztofek Kazimierz 155
 Kubicki Roman 101
 Kulesza-Gierat Monika 115
 Kulik-Kalinowska Adela 132
 Kunce Aleksandra 75, 79, 82, 93, 214
 Kunicki Wojciech 46
 Kunz Tomasz 188
 Kußmann Matthias 148
 Kyburz Mark 20
- L**
 Ladoo Harold Sony 33
 Le Play Frédéric 162
 Leroi-Gourhan André 60
 L'Estrange Fawcett Louise 160
 Lévinas Emmanuel 49
 Linek Bernard 182
 Lipscher Winfried 189
 Lipska Ewa 189
 Lis Kanizy 177
 Listwan Jerzy Paweł 38
 Lompa Józef 178
 Lorrain Claude 115
 Lošťák Michal 155, 156, 163
 Lovell Jerzy 130
 Lubosz Bolesław 184
- Ł**
 Łabutin Beata 176
 Łakomy Katarzyna 116
 Łebkowska Anna 25
 Łoboz Małgorzata 178
 Łotman Jurij 176
 Łukaszewicz Małgorzata 91
- M**
 Macura Vladimír 29
 Maeterlinck Maurice 36, 40, 42
 Magris Claudio 40
 Majewski Jacek 38
 Majmurek Jakub 188
 Malinová Lenka 170
 Málková Iva 170
 Mann Erika 148
 Mann Klaus 148
 Mann Thomas 68
 Markowski Michał Paweł 20, 25, 170, 191
 Marszałek Magdalena 191
 Martinek Libor 26, 163–166, 169
 Maser Chris 38, 42
 Masnyk Marek 175, 176, 184, 185
 Mathesius Vilém 164
 Matuszewski Krzysztof 49
 Mazzotti de Vincenz 111, 118
 McNeille Andrew 24
 Memling Hans 72
 Miarka Karol 174, 179
 Michalski Krzysztof 68, 107
 Mickiewicz Adam 110
 Mikołajczak Małgorzata 132, 159, 170, 171
 Miller Marek 130
 Miłosz Czesław 106, 193
 Miłosz Oskar Władysław 106
 Mischke Maciej 176
 Mitchell Timothy 85
 Mitek-Dziemba Alina 188
 Mitkowska Anna 115–117
 Mizińska Jadwiga 138
 Morcinek Gustaw 41, 181, 185, 188
 Moretti Franco 21–23, 27
 Mori Carla 193, 195, 197, 201, 203, 209, 211

- Moslund Sten Pultz 32, 33
Mozart Wolfgang Amadeus 86
Müller-Waldeck Gunnar 150
Musialik Wanda 176
- N**
Nawarecki Aleksander 44
Nawrot Aneta 193
Netz Feliks 189
Niedźwiedzki Robert 174
Niekrawietz Hans 183, 185, 188
Niesiecki Kasper 111
Nietzsche Fryderyk 9, 16, 47, 49,
104, 138, 145, 146, 149, 152
Nikitina Ekaterina 53
Nora Pierre 27
Norwid Cyprian Kamil 128
Nossol Alfons 176
Nowikow Nikołaj Iwanowicz 121
Nycz Ryszard 20, 25
- O**
Obuch Marta 193, 195, 204, 213,
214
Odyniec Edward 110
Okopień-Sławińska Aleksandra 191,
212
Okulicz-Kozatyn Radosław 169
Olson Charles 9
Ostaszewski Robert 169
Ostrowski Eryk 112
- P**
Palas Karel 162
Pasierska Hanna 113
Paszkwicz Piotr 118
Patkowski Aleksander 162
Pawęcznyk Małgorzata 111
Pawlikowski Jan Galbert 38
Pawluśkiewicz Jan Kanty 105, 109
Perminides 106, 107
Piasek Wojciech 19
Piłpuks Jānis 111
Pol Wincenty 10
Polanowska Jolanta 118, 119
Pollok Ewald 177, 178, 180
- Poniatowski Stanisław August 111,
118, 119, 123
Popper Karl Raimund 145
Pospiszil Karolina 19, 154
Poussin Nicolas 39, 115
Prieto Eric 32
Priszwin Michał 142
Prochaško Taras 43
Proudhon Pierre-Joseph 162
Prus Bolesław 90, 93
Przybylski Ryszard 112, 114, 115, 119,
120, 122
Przybyłowska Maria 142
Przyłębski Andrzej 109
- R**
Rarot Halina 138
Rawinis Marian Piotr 193
Rączka-Jeziorska Teresa 110
Reisch Chryzogon 176, 178
Rejter Artur 129
Rewers Ewa 86–88
Ribas Moon 55–57
Rilke Rainer Maria 10
Rimbaud Artur 9, 15
Ritter Rüdiger 183
Rodaway Paul 33
Romanow Paweł I 118
Rostropowicz Joanna 175
Roszak Joanna 134
Rousseau Jan Jakub 114
Roździeński Walenty 173, 187
Ruffer Józef 35, 36, 39, 50
Rurawski Józef 129, 130, 137
Rusnak Renata 43
Rybicka Elżbieta 9, 19, 20, 22, 23,
25, 26, 30, 33, 90, 134, 137, 138,
141, 159, 163, 166–171, 174, 177,
182, 187, 191, 192
Rymkiewicz Jarosław Marek 114, 115
- S**
Schiller Friedrich 114
Schlögel Karl 23, 128
Schlosser Horst Dieter 21

- Schmitt Carl 188
 Scholtis August 181, 186, 188
 Semka Piotr 187
 Ševčíková Adéla 155, 156, 163
 Seweryn Agata 115
 Sicińska Edyta 148
 Siewniak Marek 117
 Simonides Dorota 159, 160
 Sindane Jabu 160
 Skowroński Aleksander 177
 Skórczewski Dariusz 26
 Skwarczyńska Stefania 163, 192
 Sławek Tadeusz 43, 75, 79, 80, 82,
 92, 93, 132, 188, 214
 Sławiński Janusz 191
 Snoch Bogdan 166
 Snopek Jerzy 118
 Snyder Gary 100, 101
 Sobczyk Bernard 78
 Sobota Kolumban 179, 180
 Sondors Konrāds 111
 Sosnowska Danuta 26
 Spivak Gayatri Chakravorty 188
 Springer Filip 127, 133–141
 Staff Leopold 68, 176
 Staff Marek 140, 141
 Staniczakowa Łucja 162–164
 Steinbeck John 149
 Stelmachowska Bożena 163
 Stiegler Bernard 59
 Stradins Janis 111
 Süskind Patrick 91–93
 Sutkowska Dorota 44
 Swirida Inessa 121
 Szafrńska Małgorzata 118
 Szczepański Marek Stanisław 155
 Szewczyk Wilhelm 179
 Szkudłarek Tomasz 93, 94
 Szramek Emil 173

Śliwiak Tadeusz 109
 Śliwiński Piotr Jordan 203
 Świdzka Teresa 112

Taborska Katarzyna 140
 Tally Robert T. 20, 21, 24, 31
 Tamami Katada 24
 Taranek-Wolańska Olga 178
 Thoreau Henry David 9, 97
 Tischner Józef 49, 188, 210
 Tokarz Bożena 116
 Tolkien Johan Ronald Reuel 32
 Traba Robert 168
 Traugutt Romuald 196
 Trembecki Stanisław 118
 Trepte Hans-Christian 26
 Trybuś Krzysztof 169

Ugniewska Joanna 40
 Unamuno Miguel de 174
 Uniłowski Krzysztof 169
 Urbanová Svatava 170
 Urbański Marek 121
 Urbas Andrzej P. 181
 Ursel Marian 178
 Uruski Seweryn 111

Villiers Bertus 160

Waniek Henryk 143, 175
 Wańkiewicz Melchior 130, 150
 Wązyk Adam 79
 Weigel Sigrid 20
 Weretiuk Oksana 20
 Wergiliusz 39
 Wesołowski Jacek 73, 74
 Westphal Bertrand 26, 29–32
 Węgrzynek Krystian 173
 White Kenneth 9–12, 15, 24–26,
 54–57, 61, 66, 67, 91, 97–105,
 107–109, 131–133, 137–139, 149,
 151, 152, 174, 180, 182, 189, 191,
 193
 Whitman Walt 9, 15, 58, 59
 Wientzek Wolfgang 175
 Wierna Aleksander 193, 196, 198,
 204, 206, 211

- Wierzbicka Bożena 117
Wierziński Maciej 165
Wiesiołek Bonifacy 180
Wilk Mariusz 12
Wille Theodor 150
Williams William Carlos 9
Winkler Angelika 97
Witek Arkadiusz 179
Wittgenstein Ludwig 152
Woitsch Jiří 29
Wollman Franek 162
Wolny Kazimierz 129, 130
Wolski Marcin 193
Woolf Virginia 24
- Ż**ajac Peter 158
Zaleski Bronisław 118, 119
Zaleski Marek 25
Zaniewicki Zbigniew 181
Zarankiewicz Marek 174
Závodský Artur 162
Zelenka Miloš 26
Zieliński Bronisław 149
Změlík Richard 170
- Ż**abicki Zbigniew 129
Żakowski Jacek 100
Żurowski Maciej 88
Żyłko Bogusław 176

Noty o Autorach

Agnieszka Bednarek – ur. w 1987 r., literaturoznawca, etnolog, doktorantka Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Gdańskiego, członkini Pomorskiego Towarzystwa Filozoficzno-Teologicznego. Literaturoznawczo zajmuje się twórczością Adama Mickiewicza w kontekście mistyki filozoficznej i postsekularyzmu, etnologicznie interesuje się religijnością i tożsamością Kaszubów. Obecnie pracuje w Muzeum Narodowym w Gdańsku.

Kazimierz Brakoniecki – ur. 1952, poeta, eseista, animator kultury, tłumacz, współtwórca regionalnego ruchu „Borussia”. Redaktor naczelny czasopisma „Borussia. Kultura. Historia. Literatura”. Autor trzydziestu książek poetyckich oraz eseistyczno-autobiograficznych. Ostatnio wydał tom *Terra Nullius* (2014). Otrzymał między innymi nagrodę im. Stanisława Piętaka (1991), paryskiej „Kultury” (1996), Ministra Kultury (2001), Laur Polskiego Komitetu UNESCO (2007).

Iłona Chylińska – studentka filologii polskiej i sztuki pisania na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Członkini Studenckiego Koła Naukowego Śląskoznawców – Silesius. Prowadzi stronę literacką <http://ostatni-czytelnik.blogspot.com>.

Tomasz Gęšina – doktorant w Katedrze Literatury Porównawczej i wykładowca w Szkole Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego. Uczestnik kilkunastu konferencji naukowych. Publikował w „Postscriptum Polonistycznym”, „Kulturze Liberalnej”, „Opcjach”, „Borussii”, „Masce”, „Zalewie Kultury”. Interesuje się polską prozą XX i XXI wieku, teorią literatury (zwłaszcza badaniami nad kategorią przestrzeni), nauczaniem języka polskiego jako obcego, kinem superbohaterów.

Kalina Jaglarz – ur. 1991 r. w Katowicach, studentka filologii polskiej na Uniwersytecie Śląskim. Współpracowała przy redakcji książki *Wilki i ludzie. Małe kompendium wilkologii*, publikowała m.in. w „Opcjach” (artykuł), „Dzikim

życiu”; w bieżącym roku ukazała się książka *Ptaki. Przeploty* (współredakcja z dr hab. Beatą Mytych-Forajter) będąca tomem poseminaryjnym (seminarium „Ptaki”).

Zbigniew Kadłubek – ur. w 1970 r. na Górnym Śląsku, filolog klasyczny, eseista, pisarz, kierownik Katedry Literatury Porównawczej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Autor wielu publikacji o dawnej i współczesnej kulturze Górnego Śląska. Opublikował z Aleksandrą Kunce zbiór esejów pt. *Myśleć Śląsk* (Katowice 2007), *Święta Medea. W stronę komparatystyki pozastawnej* (Katowice 2010, 2011, nominowana do Nagrody Literackiej Gdynia 2011). Publikuje także w śląskim języku regionalnym: *Listy z Rzymu* (2008, 2012) oraz przekład Ajschylosa na śląski etnolekt (2013). Ostatnio wydał prozę pt. *Fado. Piosenka o duszy* (Katowice 2015). Stypendysta Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2011), Członek Komisji Historycznoliterackiej PAN w Katowicach, Towarzystwa Literackiego im. T. Parnickiego, Johannes-Bobrowski-Gesellschaft e.V. w Berlinie i CompaRes – International Society for Iberian-Slavonic Studies w Lizbonie; członek rady redakcji kwartalnika „Fabryka Silesia”.

Ekaterina Nikitina – doktorantka w Katedrze Literatury Porównawczej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego. Jej zainteresowania badawcze to: posthumanizm, *science art*, *animal studies*, *media studies*.

Karolina Pospizil – dr, Katedra Literatury Porównawczej na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; badaczka kultury Europy Środkowej; interesuje się także problematyką pogranicza, geokrytyką i literaturą współczesną. W 2017 roku ukaże się jej książka *Swojskość i utrata. Obraz Górnego Śląska w literaturze polskiej i czeskiej po 1989 roku*. Autorka kilku artykułów naukowych w czasopiśmie polskich i zagranicznych, redaktorka książek naukowych i beletrystycznych, tłumaczka z języka czeskiego.

Teresa Rączka-Jeziorska – dr, absolwentka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, od 2009 r. współpracuje z Pracownią Literatury Romantyzmu IBL PAN (*Atlas polskiego romantyzmu. Świat – Europa – Polska, Romantyzm w świetle nowych źródeł*), Laureatka Nagrody Prezesa Rady Ministrów (2015) oraz Narodowego Centrum Kultury (2014) za najlepszą pracę doktorską (*Polsko-inflancka literatura romantyczna*). Zainteresowania naukowe: literatura romantyczna (ze szczególnym uwzględnieniem literatury polsko-inflanckiej i ukraińskiej), literatura polska na wschodnich pograniczach w kontekście studiów postkolonialnych, kultura rosyjska w państwach bałtyckich, a także pogranicze polsko-bałtyckie.

Adam Regiewicz – dr hab., prof. nadzw. w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie, kierownik Zakładu Teorii Literatury oraz Pracowni Komparatystyki

Kulturowej, członek Polskiego Stowarzyszenia Komparatystyki Literackiej; zajmuje się transkulturowym badaniem średniowieczności, antropologią audiowizualności i nowych mediów oraz kerygmatycznością przekazów kulturowych (filmu, przekazów medialnych, reklamy) w ramach szeroko pojętych badań postsekularnych. Ostatnio opublikował: *Mediewalizm wobec zjawisk audiowizualnych i nowych mediów* (2014) oraz *Literatura – nowe media. Homo irretitus w kulturze literackiej XX i XXI wieku* (2015).

Elżbieta Rybicka – dr hab., adiunkt w katedrze Antropologii Literatury i Badań Kulturowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Zainteresowania naukowe: geopolityka, *spatial turn*, zwrot topograficzny, kultura miasta i praktyki artystyczne w przestrzeni miejskiej, pamięć a przestrzeń, badania regionalne i narracje lokalne, kultura popularna, antropologia i geografia zmysłów, podróz i turystyka jako zjawiska kulturowe. Autorka książek: *Formy labiryntu w prozie polskiej XX wieku* (2000), *Modernizowanie miasta. Zarys problematyki urbanistycznej w polskiej literaturze nowoczesnej* (2003), *Geopoetyka. Przestrzeń i miejsce we współczesnych teoriach i praktykach literackich* (2014).

Krzysztof Węgrzynek – dr, nauczyciel języka polskiego w katowickich liceach. Zajmuje się edukacją regionalną oraz studiami nad literaturą Górnego Śląska. Pracę doktorską *Języki mitu, historii, religii w literaturze na Górnym Śląsku. Analiza wybranych dzieł XX wieku regionu pogranicza* napisał pod kierunkiem prof. UŚ dra hab. Zbigniewa Kadłubka.

Angelika Winkler – mgr, absolwentka Zarządzania Międzykulturowego Szkoły Zarządzania Uniwersytetu Śląskiego. Stypendystka Uniwersytetu Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy na Wydziale Ekonomicznym. Słuchaczka Studiów Podyplomowych Administracji i Zarządzania na Wydziale Prawa i Administracji UŚ. Interesuje się literaturą, filmem oraz podróżami – również kulinarnymi.

Redaktor
Barbara Konopka

Projektant okładki i stron działowych
Anna Gawryś

W projekcie wykorzystano grafikę Erica Fishera, podlegającą licencji Creative Commons
(CC BY 2.0) <https://creativecommons.org/licenses/by/2.0>

Redaktor techniczny
Paulina Dubiel

Korektor
Ligia Dziadas

Łamanie
Alicja Załęcka

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-846-0
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-847-7
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 14,5. Ark. wyd. 12,0 Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 20 zł (+ VAT)

Druk i oprawa:
EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek